

1 Inleiding

1.1 Adviesaanvraag en consultatief overleg

Namens het kabinet heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid de Sociaal-Economische Raad op 19 juni 2007 de adviesaanvraag *Versterken positie werknemers* toegezonden¹. Daarin vraagt het kabinet de raad uiterlijk medio oktober 2007 te adviseren.

Voor de behandeling van de adviesaanvraag heeft het dagelijks bestuur (DB) van de SER de ad-hoccommissie Evenwichtig Ondernemingsbestuur (hierna ook: de commissie) ingesteld. Bijlage 7 bevat een overzicht van de samenstelling van de commissie.

Het kabinet heeft de raad in de adviesaanvraag de mogelijkheid geboden de betrokken bewindslieden in een consultatief overleg te informeren over zijn opvattingen. Naar aanleiding hiervan heeft – conform besluit van het DB – op 6 november 2007 een consultatief overleg plaatsgevonden van de ministers van Economische Zaken, van Financiën, van Justitie en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met de commissie Evenwichtig Ondernemingsbestuur.

Het advies is door de raad vastgesteld in zijn openbare vergadering van 15 februari 2008. Het verslag van deze vergadering is verkrijgbaar bij het secretariaat en is tevens te raadplegen op de website van de SER: www.ser.nl.

Hierna wordt eerst kort stilgestaan bij de vraagstelling in de adviesaanvraag (par. 1.2) en de consultatie van belanghebbenden en externe deskundigen (par. 1.3). De opbouw van het advies komt aan de orde in paragraaf 1.4.

1.2 Vraagstelling in de adviesaanvraag

Het kabinet signaleert dat, mede in het licht van fenomenen als hedgefondsen en private equity-partijen, de vraag is opgekomen of het beoogde evenwicht in het Nederlandse systeem van corporate governance wel in alle opzichten wordt gerealiseerd. De Monitoring Commissie Nederlandse Corporate Governance Code (commissie-Frijns) heeft deze vraag onderzocht en op 30 mei 2007 advies uitgebracht aan het kabinet over de verhouding tussen vennootschap en aandeelhouders en over het toepassingsbereik van de Nederlandse Corporate Governance Code (Code Tabaksblat).

Het advies van de commissie-Frijns bevat geen specifieke aanbevelingen ten aanzien van de positie van werknemers. Het kabinet wil daarom, in aanvulling op de werkzaamheden van de commissie-Frijns, nader verkennen of de positie van werknemers in de vennoot-

1 De adviesaanvraag is als bijlage 1 bij dit advies gevoegd.

schap versterking behoeft, een positie die niet los gezien kan worden van die van andere stakeholders.

Het kabinet verzoekt de raad een gericht advies uit te brengen over de vraag of de positie van werknemers versterking behoeft en hoe dit gerealiseerd kan worden, zodanig dat de belangen van werknemers voldoende worden meegewogen bij de besluitvorming in en over Nederlandse ondernemingen. Het kabinet vraagt de raad daarbij in ieder geval de volgende opties te betrekken:

- 1 een spreekrecht van de ondernemingsraad (OR) in de algemene vergadering van aandeelhouders (AvA);
- 2 de betrokkenheid van werknemers bij fusie of overname;
- 3 een grotere betrokkenheid van de OR bij benoeming en ontslag van bestuurders en commissarissen;
- 4 de toegang tot het enquêterecht in het kader van de versterking van de positie van werknemers.

1.3 Externe consultaties en onderzoek

Consultatie van relevante partijen en deskundigen

Het kabinet vraagt de raad een consultatie uit te voeren naar de opvattingen van alle relevante partijen, in het bijzonder werkgevers- en werknemersorganisaties, aandeelhouders en ter zake deskundigen.

Met het oog op de gewenste betrokkenheid van aandeelhouders is – overeenkomstig de besluitvorming in het DB – aan de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) en Eumedion (belangenorganisatie van institutionele beleggers op het terrein van corporate governance) de mogelijkheid geboden om adviserende leden voor te dragen voor deelname aan het overleg in de voorbereidingscommissie. De VEB en Eumedion hebben hiervan gebruik gemaakt. De adviserende leden die deelnamen aan de beraadslagingen in de commissie worden hierna steeds aangeduid als “de adviserende leden die de belangen van aandeelhouders vertegenwoordigen”².

Verder heeft de voorbereidingscommissie – met brief van 11 juli 2007 – een achttal organisaties in de gelegenheid gesteld hun opvattingen over de adviesaanvraag kenbaar te maken. Het betreft: het Nederlands Centrum voor Directeuren en Commissarissen (NCD), de Stichting Het Governance Platform, Euronext, DLA Piper Nederland N.V. (advocaten, notarissen en belastingadviseurs), de Vereniging Effecten Uitgevende Ondernemingen (VEUO), de Nederlandse Vereniging voor Medezeggenschap (NVMz), de Stichting Multi-Nationale Ondernemingsradenoverleg (MNO) en de Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP). Een vijftal van de aangeschreven organisaties heeft (binnen de gestelde termijn) een schriftelijke reactie aan de commissie gezonden.

2 De adviserende leden die de belangen van aandeelhouders vertegenwoordigen, maken geen deel uit van de raad.

Naar aanleiding van de adviesaanvraag heeft prof.mr. W.J. Slagter de voorbereidingscommissie op 29 juni 2007 een (concept)artikel van zijn hand toegestuurd over loyale aandeelhouders en hedge funds.

Onderzoek externe deskundigen

Bij de bespreking van de adviesaanvraag bleek binnen de commissie behoefte te bestaan aan nadere analyses van in het bijzonder:

- de positie waarin Nederlandse beursgenoteerde vennootschappen verkeren in vergelijking met vennootschappen in het buitenland³ en
- de vraag hoe de medezeggenschapsrechten van werknemers in Nederlandse ondernemingen zich verhouden tot de medezeggenschapsrechten van werknemers in ondernemingen in ons omringende landen.

Hierop is aan een aantal externe deskundigen gevraagd onderzoeksrapportages, respectievelijk een notitie op te stellen.

De notitie van prof.dr. J.W. Winter⁴ en de rapportage van dr. R.H. van het Kaar⁵ zijn gericht op de Nederlandse medezeggenschap in een Europees perspectief.

De rapportage van prof.dr. C.F. van der Elst, prof.dr. A. de Jong en prof.mr. M.J.G.C. Raaijmakers⁶ spitst zich toe op de mogelijke kwetsbaarheid van Nederlandse beursvennootschappen vanuit economisch en juridisch perspectief.

De externe consultatie en de (onderzoeks)rapportages zijn als afzonderlijke bijlagen bij het advies opgenomen in een publicatie met het nummer 08/01A.⁷

3 De adviserende leden die de belangen van aandeelhouders vertegenwoordigen waren niet betrokken bij de opstelling van de desbetreffende onderzoeksvragen. Zij nemen afstand van de naar hun oordeel suggestieve formulering ervan.

4 Winter, J.W. (2007) *Medezeggenschap in Nederland*, notitie ten behoeve van de SER-commissie Evenwichtig Ondernemingsbestuur, 25 september 2007.

5 Kaar, R.H. van het (2007) *De Nederlandse medezeggenschap in een Europees perspectief*. Rapportage ten behoeve van de SER-commissie Evenwichtig Ondernemingsbestuur, 21 oktober 2007.

6 Elst, C.F. van der, A. de Jong, M.J.G.C. Raaijmakers (2007) *Een overzicht van juridische en economische dimensies van de kwetsbaarheid van Nederlandse beursvennootschappen*. Onderzoeksrapport ten behoeve van de SER-commissie Evenwichtig Ondernemingsbestuur, 24 oktober 2007.

7 Zie in publicatie 08/01A respectievelijk de bijlagen 8a, 8b, 8c en 8d.

1.4 Opbouw van het advies

De opbouw van het advies is als volgt.

Hoofdstuk 2 bevat een beschouwing van de raad over de uitgangspunten die hij hanteert in dit advies, over de positie van werknemers en over de kern van de adviesaanvraag. Vervolgens gaat de raad in op het interne toezicht bij beursvennootschappen (hoofdstuk 3) en op de ondernemingsrechtelijke geschilbeslechting, toegespitst op het enquêterecht (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 geeft de raad zijn bevindingen weer over de specifieke opties die het kabinet voorlegt ter versterking van de positie van werknemers. Achtereenvolgens komen aan de orde: een spreekrecht voor de OR in de AvA, betrokkenheid van werknemers bij fusie en overname en een grotere betrokkenheid van werknemers bij benoeming en ontslag van bestuurders en commissarissen⁸.

8 De 'toegang tot het enquêterecht' komt aan de orde in par. 4.2.